

Banovina Hrvatska - bauk u predmetu IT-04-74

Međunarodni tribunal za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije (ICTY), koji je počeo djelovati godine 1993., osnovalo je Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda godine 1992. S obzirom na to da je riječ o međunarodnoj ustanovi dvojnoga karaktera, od početka rada izazivala je protuslovne reakcije: od krajnjega nekritičkog odobravanja do posvemašnjeg nijekanja, kao ustanove koja pod utjecajem određenih središta moći produžava rat drugim sredstvima. Rad te međunarodne ustanove kritizirali su i neki ugledni međunarodni pravni stručnjaci, poput njemačkoga sveučilišnog profesora Normana Peacha, koji je smatrao da je Haaški sud politički instrumentaliziran. Sudu se prigovaralo: - da se ne bavi ratnim zločinima koje su počinile druge države; - zbog dugogodišnjeg trajanja sudskih procesa što je dovodilo u pitanje stručnost tužiteljstva i pravednost suđenja; - da pogoršava napetosti i šteti pomirbi na bivšim ratnim područjima; da sudi na hibridnom tzv.

bhs

jeziku koji ne pripada niti jednoj od optuženih strana ili optuženika, te time ruši načelo razumljivosti vođenja procesa na materinjem jeziku optuženika, a što je inače zajamčeno i u svakom građanskom procesu. Štoviše, takva je sudska tvrdokornost rezultirala sudskim zauzimanjem unitarističkih filoloških stajališta, koja su tijekom 20. st. u komunističkim režimima ograničavala slobodu govora, pisanja, čitanja te individualne i skupne slobode – stečevine europske demokracije nasuprot totalitarističkim diktaturama. Haaški tribunal optuživan je i za pokušaje pisanja nacionalnih povijesti te vođenja prosvjetne politike. Neke apsurdne osuđujuće presude potaknule su vojne i pravne stručnjake da Sud pozovu na ukidanje takvih odluka jer bi, prihvate li se takva njihova obrazloženja, postalo nemoguće voditi ratove, naime slijedom toga, sve bi postalo zločinom. Bivša glasnogovornica Suda Florence Hartmann sudu je zamjerala pristranost, jer je Srbiji omogućio zaštitu dokumenata koji imaju status vitalnih nacionalnih interesa, na što je Sud ostracistički reagirao, kaznivši je zbog takvog stajališta, i.t.d.

Banovina Hrvatska u predmetu IT-04-74

Piše: prof. dr. sc. Miroslav Tuđman

Cvetković je nastojao da hrvatske teritorijalne zahtjeve svede na minimum, a Maček je inzistirao na tome da Banovina Hrvatska obuhvati Zapadnu Hercegovinu s Mostarom i tzv. Tursku Hrvatsku. „Cvetković je predložio da se sporna pitanja riješe plebiscitom, što je Maček odmah prihvatio“.¹

Pregovori Cvetković - Maček završeni su sporazumom od 22. travnja 1939. godine:

»Predsjednik kr. vlade Dragiša Cvetković i predsjednik HSS i SDK dr. Vladko Maček, prilazeći rješavanju hrvatskog pitanja, poslije dužih vijećanja složili su se za sada u sljedećem:

*1) Na osnovu paragrafa 116. Ustava odmah izvršiti spajanje Savske i Primorske banovine s gradom i kotarom Dubrovnik u jednu jedinicu pod imenom **Banovina Hrvatska**. Definitivni pak opseg Banovine Hrvatske odredit će se odlukom naroda putem glasovanja u preostalim dijelovima Bosne i Hercegovine, Dalmacije, te Srijema i Vojvodine;*

2) Izvršiti odmah prenos kompetencija s centralne vlasti na Banovinu Hrvatsku tako, da opća nadležnost ostaje zajedničkoj centralnoj vlasti za poslove vanjske politike, narodne obrane i vrhovne državne uprave;

Poseban položaj Banovine Hrvatske zagantirat će se ustavnom odredbom - ugovorom.

3) Radi definitivnog preuređenja države sastavlja se zajednička vlada, koja ima pripremiti i provesti novo uređenje državne zajednice. U novostvorenim jedinicama bit će osiguran pun reciprocitet Srba i Hrvata i puna ravnopravnost vjeroispovijesti na bazi proporcionalnog sudjelovanja kroz ustanove. Momenat kada će se to provesti u djelo, odredit će se sporazumno s mjerodavnim faktorima.«

2

Knez Pavle odbio je prihvatiti sporazum od 22. travnja 1939., zbog toga što sporazum predviđa plebiscit ne samo u Vojvodini nego i u dijelu Dalmacije, tj. Boki Kotorskoj, pa bi Srbija mogla ostati bez izlaza na more. Maček je pod pritiskom popustio i pristao na izmjenu da će se „plebiscit provesti smo u preostalim dijelovima Bosne, Hercegovine i Srijema“.³ Unatoč protivljenju većine režimskih i oporbenih srbijanskih političara koji su bili protiv preustroja države i predviđenih granica autonomije Banovine Hrvatske sporazum je potpisan 26. kolovoza 1939. godine, pet dana prije početka Drugoga svjetskoga rata.